

บทที่ 2

รูปแบบของการนำเสนอสารคดีสัมภาษณ์บุคคล

ปัจจุบันความต้องการของประชาชนไม่จำกัดเฉพาะการบริโภคข่าวสารที่ถูกต้อง สั้น กระชับ ฉับไว เพียงเท่านั้นยังไม่พอ เป็นเพราะสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การบริโภคข่าวสารเพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของคนได้หมด ดังนั้น สารคดีจึงเป็นช่องทางในการนำเสนอสิ่งที่เป็นสาระ ความรู้ ความบันเทิงและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งไม่สามารถบรรจุลงในข่าวได้³

ซึ่งรายละเอียดปลีกย่อยอันนั้น จะต้องมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมืออันสำคัญ เพื่อปรุงแต่งข่าวให้สมบูรณ์

พิศิษฐ์ ชาวธวัช ได้บ่งบอกความสำคัญของการสัมภาษณ์ว่า “การสัมภาษณ์เป็นการเพิ่มสาระสำคัญ ส่วนที่เหตุการณ์ตอบตัวมันเองไม่ได้ นอกจากนี้ยังให้ความสนุกสนานบันเทิง ให้รสชาติและความรู้สึกต่าง ๆ

ดังนั้นในบทนี้ จะนำเสนอให้รู้จักสารคดีสัมภาษณ์บุคคล ซึ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอสารคดีที่น่าสนใจ รูปแบบหนึ่ง โดยอาศัย “การสัมภาษณ์” เป็นเครื่องมือในการนำเสนอเนื้อหาสาระต่าง ๆ มานำเสนอ

การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนา ชักถาม อย่างมีจุดมุ่งหมายเฉพาะประการใดประการหนึ่ง ระหว่างบุคคลสองฝ่าย เพื่อนำข้อมูลที่นำไปใช้ประโยชน์ในการรวบรวมเผยแพร่แก่วงการศึกษา หรือวงการสังคมต่าง ๆ⁴

และมาลี บุญศิริพันธ์ ได้สรุปความหมายของสารคดีไว้ว่า

“ สารคดี คือ ข้อเขียนที่ผู้เขียนมีเจตนาเบื้องต้นเพื่อรายงานเรื่องที่เป็นความจริง มิใช่เกิดจากจินตนาการ เรียบเรียงอย่างสละสลวย โดยเน้นองค์ประกอบของความสนใจของมนุษย์มากกว่าองค์ประกอบของความคิด และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข่าวสาร ความรู้ ความผ่อนคลายแก่ผู้อ่านในเวลาเดียวกัน”⁵

³ มาลี บุญศิริพันธ์, การเขียนสารคดีสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง, 2535 หน้า 2.

⁴ พิศิษฐ์ ชาวธวัช, การสัมภาษณ์, การสื่อข่าว, หน้า 33

⁵ มณฑนา วัฒนถนอม, การสัมภาษณ์, ภาษากับการสื่อสาร ตักดาบั่นแห่งเพชร บรรณานิการ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม, 2529, หน้า 63

⁶ มาลี บุญศิริพันธ์, การเขียนสารคดีสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง, 2535 หน้า 10.

ดังนั้น สารคดีสัมภาษณ์บุคคล จึงหมายถึง ข้อเขียนที่รายงานเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริง โดยอาศัยองค์ประกอบของความสนใจของมนุษย์ต่อมนุษย์ เป็นข้อเขียนที่รายงานความเป็นจริงของมนุษย์คนหนึ่ง ในรายละเอียดปลีกย่อย หรือในเบื้องลึก ที่เราไม่สามารถเห็นได้ภายนอก โดยอาศัยการซักถาม พุดคุย เป็นเครื่องมือในการนำสิ่งเหล่านั้นออกมา

รูปแบบของสารคดีสัมภาษณ์บุคคล

นิตยสารไฮ-คลาส เรียกได้ว่า เป็นนิตยสารเล่มแรก และเล่มเดียวที่นำเอาบทสัมภาษณ์บุคคลมาเป็นเนื้อหาสาระหลักของหนังสือ มีเฉพาะคอลัมน์สัมภาษณ์ทั้งหมดในปัจจุบัน ถึง 5-6 คอลัมน์ ที่ผู้เขียนไม่สามารถบอกจำนวนคอลัมน์ที่แน่นอนได้ เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ไฮ-คลาส ต้องลดจำนวนหน้าลง คอลัมน์บางคอลัมน์จึงต้องสลับกันลงตามความเหมาะสม

มีนิตยสารหลายเล่มที่รวมอยู่ในกลุ่มเดียวกับไฮ-คลาส เช่น จีเอ็ม เทรนด์ดี แมน หรือ ซีโอ ซึ่งกลุ่มในที่นี้หมายถึงกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ได้รวมกลุ่มเป็นนิตยสารที่มีเนื้อหาสาระแบบเดียวกัน ก็มีบทสัมภาษณ์เช่นกัน แต่อาจมีแค่หนึ่งหรือสองคอลัมน์ เป็นดึงดูดใจผู้อ่าน (เพราะคอลัมน์สัมภาษณ์จะเป็นสิ่งดึงดูดใจผู้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพที่เดียว ถ้าเลือกบุคคลที่อยู่ในความสนใจของประชาชน) แต่เนื้อหาสาระอื่นก็เป็นรูปแบบวาไรตี้ ผู้เขียนว่าความไม่เหมือนตรงนี้ ทำให้ไฮ-คลาส โดดเด่นกว่าใคร

จากการที่ผู้เขียนศึกษา นิตยสารไฮ-คลาส ช่วงตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2538 และศึกษานิตยสารอื่น เช่น จีเอ็ม CEO (ซีโอ) เทรนด์ดีแมน ในช่วงเวลาเดียวกัน ศึกษาเฉพาะคอลัมน์สัมภาษณ์บุคคล พอจะแบ่งรูปแบบของการนำเสนอสารคดีสัมภาษณ์บุคคลได้ 3 แบบ

1. การนำเสนอในรูปแบบของการถาม-ตอบ ซึ่งรูปแบบนี้จะทำให้ผู้อ่านรับทราบและเข้าใจประเด็นได้เป็นอย่างดี เพราะมีคำถามเป็นไกด์นำคำตอบที่เราอยากรู้ และยังรู้สึกเข้าถึงการสัมภาษณ์นั้น เนื่องจากว่าผู้เขียนจะนำบทสัมภาษณ์ลงทั้งหมด เกือบทุกคำพูด ช่วงใดที่ผู้ให้สัมภาษณ์หัวเราะหรือแสดงความรู้สึกอย่างอื่น จะม้วงเล็บต่อท้าย ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปในบทสัมภาษณ์นั้น ๆ เช่น ตอนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ วาทีน ปิ่นเฉลียว (ต่วย)

ไฮคลาส : แต่หนังสือต่วยต่วยก็เกิดมาถึง 20 ปีแล้ว แต่ก็ยังไม่มีหนังสือเล่มอื่นที่พอจะเป็นคู่แข่งที่พอพัดพอเหวี่ยงกัน

ต่วย : มันมีอยู่จุดหนึ่งที่ผมกลัวพูด ผมว่าไว้ที่ไม่มีคู่แข่งเนี่ย คนแข่งกับผมไม่ได้อะไร เพราะว่าหนังสือเราไม่ได้กำไร คือ ถ้านายทุนที่จะมาให้ทุนค่าทำหนังสือ คือถ้าพวกเขาสมัยนี้จะมาทำหนังสือ ไม่มีเงินเป็นล้าน ๆ จริง นี่มันทำไม่ไหวนะครับ ที่นี้คนที่จะออกทุนก็มีพวกนายทุน ถ้าเราลงทุนไม่คุ้ม

เราไปทำอย่างอื่นดีกว่า ไปทำกล่องทำอะไรงี้ดีกว่าที่จะทำทำหนังสือ พวกเราถ้าไม่อยู่ด้วยกันแบบชอบทำหนังสือจริง ๆ นะ คือ นักเขียนผมนี่ค่าเรื่องถูกที่สุด ค่าอื่นเราค่าเรื่องกัน 3-4 พัน ของผมอย่างเก่งก็พันเดียวเท่านั้น แล้วก็ยื่นพื้นมันอยู่อย่างนั้นไม่เคยขึ้น บางทีมีแต่หด

ดาว : นักเขียนบางคนเขาก็เชื่อว่า ตัวนี้ทุกอย่างคงสิ้นคงวามหมด รวมทั้งค่าเรื่องด้วย (หัวเราะครั้นเครง)⁷

การนำเสนอบทสัมภาษณ์แบบนี้ ไฮ-คลาส จะนำเสนอในคอลัมน์ "เปิดห้องไฮ-ตาส" นิตยสารฉบับอื่นก็ลงบ้างตามวาระและโอกาสที่เหมาะสม ในนิตยสารคดีก็มีถ้าเป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นนักคิด นักเขียนที่สำคัญ ซึ่งทุกคำพูดของพวกเขาเหล่านั้นมีคุณค่าทุกคำ เช่น สัมภาษณ์ ไมเคิล ไวท์ หรือ นพ ประเวศ วะสี

2. การนำเสนอในรูปแบบของข้อเขียน ที่นำบทสัมภาษณ์นั้นมาเรียบเรียงอย่างสละสลวย ลำดับความอย่างต่อเนื่อง และอาศัยลีลาการเขียนของแต่ละคนปรุงแต่ง และจะมีการคัดคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์มาไว้บางส่วน เพื่อความสมบูรณ์ของข้อเขียนชิ้นนั้นซึ่งรูปแบบนี้จะพบบ่อย เช่น คอนหนึ่ง จาก "บาทหลวงกุสตาฟ โรเซนส์" นักบุญของศิษย์ผู้ยากไร้⁸

คุณพ่อโรเซนส์เชื่อมั่นในพรสวรรค์ของตนที่จะปฏิบัติภารกิจเช่นนี้ และคร่ำคร่าแน่นกับแนวคิดที่ว่า การพัฒนาการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดถึงประโยคหนึ่งที่คุณพ่อโรเซนส์ย้ายอยู่เสมอ "พ่อลงทุนในมนุษย์"

3. การนำเสนอในรูปแบบสุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอเรียกว่า "การนำเสนอสารคดีสัมภาษณ์บุคคลกึ่งนวนิยาย" ซึ่งผู้เขียนอ่านพบในคอลัมน์ "คำคืนนั้นกับ...." ของนิตยสาร ไฮ-คลาส เพียงฉบับเดียว เป็นการนำเสนอสารคดีที่ผสมผสานจินตนาการของผู้เขียนในการนำเสนอแง่มุมของตัวผู้ให้สัมภาษณ์ออกมาอย่างสวยงาม ขอยกตัวอย่างจาก "คอลัมน์คำคืนนั้นกับ....." งามอย่างมีคุณค่า "ศศิณา สุทธิธวิธ"⁹

"และนับตั้งแต่นั้นมา "เธอ" ก็อยู่ในห้วงคำนึงของผมตลอดเวลา ผมหวังว่าสักวันหนึ่งจะมีโอกาสสัมผัสเธออย่างใกล้ชิด พูดคุย ร่วมรับประทานอาหารกันสองต่อสอง ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเต็มไปด้วยมิตรภาพ แต่ความหวังนี้ก็เฝ้ามองกันไปสำหรับผม ในที่สุด คนอย่างผมก็สามารถเชิญเธอมาร่วมรับประทานอาหารกับผมได้ด้วยใจเต็มใจและยินดี"

⁷ จากคอลัมน์เปิดห้องไฮ-คลาส ฉบับเดือนมกราคม 2539

⁸ จากคอลัมน์โปรพลายส์ ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ 2539

⁹ จากคอลัมน์คำคืนนั้นกับ..... ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ 2539

จากการศึกษานิตยสารไฮ-คลาส และนิตยสารฉบับอื่น ๆ ทำให้ผู้เขียนแบ่งรูปแบบของการนำเสนอสารคดี
สัมภาษณ์บุคคลได้ 3 รูปแบบข้างต้น ในบทต่อไปผู้เขียนจะวิเคราะห์คัมภีร์สัมภาษณ์บุคคลของนิตยสาร
ไฮ-คลาส ว่ามีลักษณะเด่นอย่างไรบ้าง

ชำนาญ ห่อสมุด